

# הלכות ברכת הפרות סימן ריג

ריג מי שניצא, אם מוציא אחרים. ובו ג' סעיפים:

**א** \*על כל פרות (א) ושאר דברים, (ב) חוץ מפת וזין, אם היו האוכלים שנים או יותר (ג) אחד פוטר את חברו (ד) אפילו בלא הסבה, ומיהו, (ה) ישיבה מיהא (ו) בעי, ידווקא פת וזין בעי הסבה. (ו) ידוידן היו ישיבה כמו הסבה לדידהו. וילפי זה, לדידן דלית לן הסבה, אין חלוק בין פת וזין לשאר דברים, דבישיבה אפילו פת וזין אחד מקברך לכלם, ושללא בישיבה, בשאר דברים נמי כל אחד מקברך לעצמו. והא דאמרין דאחד מקברך לכלם, בשאר דברים (ז) חוץ מן הפת, הגי מלי (ח) בברכה ראשונה, האכל בברכה אחרונה (ט) צריכין לחלק וכל אחד מקברך לעצמו, (י) דאין זמון (ז) לפרות: הגה (יא) ויש אומרים, דבכל הדברים חוץ מפת וזין לא מהגי הסבה, והוא הדין ישיבה לדידן (כ"י ס"י קע"ד בשם

א ברכות מג דלשאנ קרא ויבדי יסגנו, פן דעת רב תפוסקס ב שם מב במשנה ג תוספות שם ושאר פוסקים ד רבנו יצחק ה חזון קו

## באר היטב

(א) בעי. בשלחן א', עין סימן קסו סי"א. בשרוצה לשמות וגם לתת לחברו יברך מתחלה, דקדם ברכה, הוא של תקפ"ה ואח"כ שלו: (ב) לפרות.

## באר הלכה

\* על כל פרות ושאר דברים. עין במגן אברהם שמעדר לומר דברכת מגמר, אף שהוא ברכת הנהנין לא בעי אף ישיבה להוציא אחד את חברו<sup>(1)</sup>, והביא דאין לזה מוכרחת המאור, דאחד מקברך לכלם, דמבאר בסימן רצ"ח סעיף יד, והתם אף ישיבה לא הוי, עין שם בדבריו. ועין בפרי מגדים שמשפסק בדבריו, דשאני מאור דברכת שבת הוא והנהנין ענין ברכת המצות, מה שאין בן הקא, ובאמת ענין זה כתב גס"פ הרשב"א שם בסוגיא דמאור, ע"ש (ועין עוד שם בתוספות רבנו יהודה וברא"ש שם). אמנם באמת גם במקור גופא לא בריא, ובשיטה מקפצת שם איתא בקדרא דעל-פל-פנים ישיבה מיהא בעי ביחד, ע"ש: ואפשר עוד יותר, דגם הרשב"א לא הקל אלא לענין הסבה ומה שמשפחה המגן אברהם הישיבה הוא שישבו יחד וכל אחד אדעת זה, והתם בבית המדרש היו עוסקים בתחלה בלמוד, ולענין דעתי לא קשה מידי, דאפילו ישבו מאליהן ואחר כך רצו להוציא אחד את חברו נמי מהגי בשאר דברים ולא בעי הסבה, דעל-פל-פנים קצת קביעות הוי, ובאפן זה הוא פנות המסחר במה שכתב: ומיהו ישיבה מיהו בעי. ועין רש"י ברכות מב ע"ב, דבור המתחיל בדור פלן וכו', אכל ישבו מאליהן וכו', הרי דלפרש רש"י מה דאמרין במתניתין "היו יושבין" הניו מאליהן, ועל זה אמרין בש"ס דשאר דברים חוץ מפת וזין לא בעי הסבה, וכתבו הפוסקים דיישיבה מיהא בעי, ותינו ישיבה מאליהן; ומה שנהגין כהיום להוציא בבית המדרש בברכת המאור אף על-גב שכל השם עומדו, הניו משום דמברכין גם ברכת ההדלה עם המאור, ומגו דמהני קביעותא למבדלה מהני נמי לזה, וכמו שכתב הפרשה שם בסימן רצ"ח, מה שאין פן בשמברכין על המאור לחודה אפשר דשפיר בעינן ישיבה<sup>(2)</sup>, ובפרט לענין מגמר, דברכת הנהנין במורה היא, בודאי יש לומר דגם הרשב"א מודה לשיטה מקפצת דעל-פל-פנים ישיבה

**ראשונה.** והטעם, (ג) משום דברכה ראשונה כל אחד מרית באותה ברכה, ששליד יד יברך לאל ולנהנת לפיך מצטרפין לה, אכל בברכה שלאחר אכילה, שכתב אכלו ודעתם להפריד, אין מצטרפין, (ד) ואפילו ביין: (ט) צריכין לחלק, ואפילו (ס) קבעו יחד, לא מהני לזה, ובידעבד אם פון לצאת והמקבר גס"פ בן להוציא, יצא ואפילו בלא קביעות כלל, כמו שפסק המחבר לעיל בסימן קסו סעיף יג, עין שם במשנה בורנה<sup>(6)</sup>, (ו) ואם אחד אינו יודע לברך בעצמו, (ז) יצא אפילו לבתחלה בברכת חברו. וכתבו הש"י ושאר אחרונים, דהאידיאן שמוזלזים הקמון מאד בברכה אחרונה, יש לסמוך לעשות פן לבתחלה, שמקברך אחד בקול רם בברכה אחרונה ויהיו אחרים יוצאים על-ידו אפילו כשיוצעים בעצמם לברכה<sup>(7)</sup>, ובפרט ברכה אחרונה מעין שלש (ח) שאין הפל בקיאים בה בעל-פה, בודאי טוב לעשות פן לבתחלה; ומכל מקום טוב יותר שאמרו עם המקברך מלה במלה: (י) דאין זמון לפרות. הניו, דכיון דאין מצות זמון בפרות להנהנין יחד ולומר 'נברך שאכלנו', ממילא צריך כל אחד לברך לעצמו ולא לצאת בברכת חברו. ועין לעיל סימן קצג סעיף קטן ו במשנה בורנה<sup>(7)</sup>: (יא) ויש אומרים דבכל וכו'. קאי אריש הסעיף, אברכה ראשונה, וטעמם, דדוקא פת וזין (ט) דחשיבי, מהגי הסבה או ישיבה לדידן, מה שאין פן בשאר דברים דלא חשיבי, צריך כל אחד לברך לעצמו. (י) ואם באו פרות תוך

## שער הציזון

(א) מצדציזיוס טוב בפרק ביצד מברכין, וכן כתב הרמ"ף: (ב) בית יוסף וכלת-תמיד. ודע דעל-פל-פנים בשלחן אחד לא בעי, והכי מוכח מהמאור דף מג, דהא בזמנם היה לפני כל אחד ואחד שלחן בפני עצמו, כמו שכתבו הפוסקים, ואפילו הכי אי לא היה הסבא דידעשתיהו למשקך היה מהגי אפילו בישיבה כזו, וכן מוכח שם ברש"י דבור המתחיל שאני, באשעת הסעודה שאין דרכן או למשקך מועיל ישיבה בעלמא כזו, וכן מוכח ברבנו יצחק להמעיין. והא דכתב בשלחן צרוף: ולפי זה אין חלוק וכו', מנגמם קצת, וכתבו דליקא נקא-מנה רבא ביניהו, דאפילו לדרברנו נמי בעינן שישבו יחדו ולא מפריים אחד תנה ואחד תנה. ובבאר היטב סעיף קטן א העתיק הפך מדברינו, ומקורו מהא דמגן אברהם סעיף קטן ב, ולענין דעתי שגה כזה, דהמגן אברהם לא כתב פן רק על פת וזין: (ג) כל הפוסקים: (ד) בית יוסף וכלשו ואלה וכה בשם נמבין סימן קצו ורבנו יונה וסמ"ק, ולא בסמ"ג ונמצאתי ברבנו יצחק שכתב גס"פ בסמ"ג, אכל בשל-לילקט כתב כיתר הראשונים: (ה) פשוט, וכן הוא בסמ"ק ומגן אברהם לעיל בסימן קסו סעיף יג: (ו) הגר"י מהא דסופר מקברך וכו' ויצא: (ז) אף ישיבה יחד מיהו בעי לבתחלה: (ח) פרי מגדים: (ט) ברא"ש: (י) אליה ובה ופרי מגדים. ומה שלא העתיקתי דין המגן אברהם בסעיף קטן ג לענין ברכה אחרונה, משום דלפי מנהגנו לא שיק כלל, כמו שכתבו האחרונים:

# הלכות ברכת הפרות סימן ריג ריד

## ביאורים ומוספים

### [משנב ס"ק יא]

ואם באו פרות תוף הסעודה, אָתָּה מְבָרֵךְ לְכָל־סוֹס.

10) ואופן אמירת הברכה בתוך הסעודה כדי להוציא בה אחרים, עיין מה שהתבאר בשו"ע לעיל (סי' קעד ס"ח) ובמשנה ברורה שם. וכתב הביה"ל שם (ד"ה וכן) שבתוך סעודה אף אם אפשר שאחד יברך עבור כולם, אין בכך הידור מצוה של 'ברב עם'.

### [משנב ס"ק יב]

וְכַמְדָּמָה שֶׁכָּעַת הַמִּנְהָג פְּשוט בְּרַב הַמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין מוֹצִיאִין אֶת חֲבֵרוֹ כְּמַעַט בְּשׁוֹם דְּבַר-מֶאֱכָל<sup>11</sup>.

11) ואף לענין פת, כתב לעיל (סי' קסח ס"ק כא) שהיה המנהג שכל אחד מברך לעצמו, וכן כתב בביה"ל לעיל (סי' קסה ס"ב ד"ה והרא"ש) שכן המנהג על פי רוב. וכן כתב לעיל (סי' ח' ס"ק יג) לענין ציצית, שאף שיותר טוב שאחד יברך ויציא את האחרים משום 'ברוב עם הדרת מלך', מ"מ לא נהגו עכשיו כן, ואפשר משום שאין הכל בקיאין להתכוין לצאת ולהוציא. ובשורת שבת הלוי (ח"ח סי' רפא) כתב שהנהיג בסביבתו שכל אחד יברך לעצמו גם בשבת ויום טוב כגון ברכת 'המציא' ו'בורא פרי הגפן', משום שהרבה פעמים אין האחד שרצה לצאת שם לב כראוי לברכת חבירו, שצריך לשמוע מתחילה ועד סוף כולל שם ומלכות, ורוב העולם אינם יכולים לדקדק בזה, וטוים שם שאמנם מי ששם לב ביותר כהלכה יכול לצאת בברכת האחר.

ובמקום שיש ספק אם צריך לברך, הורה הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"א פליה אות יב) שיכול לצאת בברכה מאדם אחר.

### [משנב ס"ק יד]

לֵכֵן יְכוֹל לְבָרֵךְ אֶפְלוּ מִי שֶׁאֵינוֹ חֵיב בְּבִרְכָּה זוּ<sup>12</sup>.

12) ומ"מ לענין להוציא את הבקי, כתב לעיל (סי' ח ס"ק יד) שיש אומרים שאין יכול להוציאו אלא אם כן יוצא המברך בברכה זו, וכתב בשע"צ שם (ס"ק כא, בשם הארצות החיים) שמעיקר הדין יוצא, אך לכתחילה המצוה שייברך בעצמו. וכן כתב בביה"ל לקמן סי' רעג ס"ד ד"ה והוא, וראה ביה"ל סי' קצ ס"ד ד"ה מהמסבין.

### [משנב שם]

וְזֶה הַסֵּעִיף שֶׁיֵּין בֵּין לְבִרְכָּה רִאשׁוֹנָה וּבֵין לְבִרְכָּה אַחֲרוֹנָה<sup>13</sup>. וְעֵין לְעִיל בְּסִימָן קסז סְעִיף יט<sup>14</sup>.

13) וכן כתב לעיל (סי' קסז ס"ק צא) ולקמן (סי' תפד ס"ק ז). ובשע"צ כאן (ס"ק טו) ציין לדבריו לעיל (סי' קצו ס"ק כד) ושם כתב שהמג"א צידד שמי שלא אכל אינו יכול לברך ברכת המזון עבור מי שאינו בקי, ושהא"ר כתב שאינו יכול להוציאו מדרבנן. אמנם, בביה"ל לקמן (סי' תפט ס"א סוף ד"ה ומצוה) כתב שמי שלא אכל יכול לברך עבורו, משום שקיימא לן 'סופר מברך ובור יוצא'.

14) שנתבאר שם, שלקטנים יכול לברך אף כשלא אכל עמהם, כדי לחנכם במצוות. ובמשנב (שם ס"ק צג) הוסיף, שאפילו קטנים שאינם בניו ואין חינוכם מוטל עליו מצד הדין, מותר לברך עמהם כשרוצים להנות ואין יודעים לברך בעצמם.

ובאופן שמברך לקטן, וגדול שומע ומכוון לצאת, כתב החו"א (או"ח סי' לה ס"ק ז) שאינו יוצא משום שאינה נחשבת לברכה אצל הגדול, אף שהוא חייב בברכה זו מדין מצות חינוך.

### [משנב ס"ק טו]

דְּהָא בְּרַכְתּוֹ הָיָה לְבִשְׁלָה בֵּין שְׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּעֶצְמוֹ, וְאִיף יֵצְאוּ עַל-יְדֵי<sup>15</sup>.

15) ואם המברך שח אחרי ברכתו, ראה מה שהתבאר בזה בשו"ע לעיל סי' קסז ס"ו ומשנב שם ס"ק מג, ובביה"ל שם ד"ה אבל.

ואם השומע שמע את הברכה ולאחר מכן התמהמה או שהפסיק לפני האכילה או קיום המצוה, כתב הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה סי' ח אות כו) שנראה שלא יצא ידי חובה, משום שבזלזול זה הוא מראה שאינו רוצה לצאת בברכתו של המברך, ומה שמשתתה נחשב הפסק.

### [שעה"צ ס"ק יח]

לְעִלְמִי בְּנֵה מֶה שֶׁהֵבִיא הַפְּרִי-מִגְדִּים בְּמִשְׁבָּצוֹת-וְהֵב סִימָן קסו<sup>16</sup>.

16) שם (משב"ז ס"ק ח) כתב, שאף אם היה זה במזיד, כגון שבשעה שבירך היתה דעתו לאכול ואחר כך הפסיק בין ברכה לאכילה במזיד, שהדין הוא שהאחרים יוצאים בברכתו [אף שהוא אינו יוצא]. אמנם במשנב לעיל (סי' קסז ס"ק מג) כתב שמשמע מהפוסקים לכאורה שהשומעים אינם יוצאים בברכתו, וכמו שכתב בביה"ל שם (ס"ו ד"ה אבל) שלא כדברי הפמ"ג, ונשאר שם במשנב בצריך עיון לדינא.

### [משנב ס"ק טז]

שֶׁמְכַנֵּין אֱלִיזָר<sup>17</sup>. וְהוּא גַם-כֵּן יְכוֹן לְהוֹצִיאָם<sup>18</sup>.

17) ואם השומעים באו על מנת לשמוע את הברכות ולצאת בהם ידי חובה, כתב לקמן (סי' תקפט ס"ק טז) שאפילו אם בשעת מעשה כששמעו לא כיוונו בפירוש לצאת ידי חובה, מ"מ יצאו ידי חובתם.

18) ואם קבעו יחד לצאת בברכה, כתב בביה"ל לעיל (סי' קסז ס"ג ד"ה אם) שאין המברך צריך לכוין להדיא להוציאם, שמסתמא כוונתו כך כיון שקבעו יחד.

### [משנב ס"ק יח]

דְּקִיָּמָא לֵן דְּשׁוֹמֵעַ בְּעוֹנָה<sup>19</sup>, וְהָרִי הוּא כְּמִבְרָךְ בְּעֶצְמוֹ<sup>20</sup>.

19) אמנם לענין השומע מהש"ץ ברכות קריאת שמע, כתב בביה"ל לעיל (סי' נט ס"ד ד"ה בנחת) שאם לא ענה אמן, אפשר שאף לעיכובא לא יצא בברכתו.

ובאופן שאין המברך חייב בברכה, כתב הגרעק"א (בהגהותיו לסי' רט ס"ד ו-ה מהטור בשם הרא"ש) שאין השמיעה לבד מספיקה, אלא צריך גם שיענה אמן, ונשאר בצריך עיון. והגרש"ז אויערבך (ש"ת מנחת שלמה ח"א סי' ג ד"ה גם אפשר) כתב שיתכן שנכון להזהיר את השומעים על כך. ודעת הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל תשובה פט, מהדו"ב, עמ' תתג) שמאחר שהמשנב לא הביא את דבריו אלא לענין הגומל (בסי' רט ס"ק יא), משמע שאינו סובר כן, אלא סובר כפמ"ג כאן (משב"ז ס"ק ג) שרק לענין הגומל, שהמברך אינו מחויב כלל בדבר, מעכבת עניינת המחויב, אך לא במקום שמברך ברכת המצוות לאחר שכבר יצא, שבעצם מחויב הוא במצוה.

20) ומטעם זה כתב לעיל (סי' קכד ס"ק כא) שאין לו לענות 'ברוך הוא וברוך שמו', שמאחר ששומע כעונה וכאומר הברכה בעצמו, יש בזה הפסק בברכה, אמנם לענין דיעבד, כתב שם שאין להחמיר [ולא כהחיי אדם שנשאר בצריך עיון לענין דיעבד]. וכן כתב לעיל (ביה"ל בהקדמה לסי' עד, ובסי' עה ס"ק כט) שאסור לשמוע ברכה מחברו להיות כנגד ערוהו, משום ששומע כעונה ובשמיעתו נחשב כמדבר, וראה מה שכתבנו שם.

והעומד באמצע תפילת שמונה עשרה ושומע אחד שמברך ברכה שרצה לצאת בה ידי חובה, כגון הבדלה, ושתק והתכוון לצאת ידי חובה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ס הע' מו) שיתכן שרק

# הַלְכוּת בְּרֵכַת הַפְּרוֹת סִימָן רִיג ריד

באר הגולה קכו

הראב"ד, וְלָכֵן נִהְיָ עָקְשׁוּ (ג) [ג] (יב) בפרות (יג) שֶׁכֵּל אֶחָד מִבְּרֵךְ לַעֲצֻמוֹ: ב' אֵין הַמִּבְרֵךְ (יד) מוֹצִיא אַחֲרֵיהֶם אֶל־אִם־כֵּן יֵאָכֵל וְיִשְׁתֶּה עִמָּהֶם, (טו) וְאִזּוּ יוֹצֵאִים (ד) [ד] בְּשִׁמְעֵתָן (טז) שֶׁמִּכְוִינֵן אֵלָיו (יז) יֵאָפְלוּ לֹא יַעֲנוּ אָמֵן: ג' "אֵין יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ (יח) בְּשִׁמְעֵת הַבְּרָכָה אֶפְלוּ יַעֲנֶה אָמֵן, אֶל־אִם־כֵּן שֶׁשִּׁמְעָה (יט) מִתְחַלְתָּה וְעַד סוּפָה טְנִתְפָּנוּ לַצֵּאת בֶּה יְדֵי חוֹבָתוֹ, 'וְהַמִּבְרֵךְ נִתְפָּנוּ גַם־כֵּן לְהוֹצִיאָו יְדֵי חוֹבָתוֹ:

ריד בְּכַל בְּרָכָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שֵׁם וּמַלְכוּת, וְבוֹ סֵעִיף אֶחָד:

א קָל (א) בְּרָכָה שֶׁאֵין בֶּה הַזְכָּרָת (ב) שֵׁם וּמַלְכוּת אֵינָה בְּרָכָה.

## באר היטב

וְהָיוּ הָאֲחֵרִים יוֹצֵאִים עַל־יָדוֹ: (א) בפרות. וְהָיָה בִּשְׂאֵר דְּבָרִים חוּץ מִפֶּת וְיָן. וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע דְּשֹׁכֵר שֶׁלֹּנוּ דִין יוֹן יֵשׁ לוֹ לַעֲנוֹן זֶה, וְהָא ג"כ רִגְלִים לִקְבֹּעַ עָלָיו לְשִׁתּוֹת בְּלֹא סִיעֻדָּה, וְכֵן מִרְבֵּב שְׁקוּרֵין מַעֲד, וְכִי"מ בְּד"מ, וְלָכֵן דִּינָא וְכַתֵּב כָּאן: נִהְיָ עָקְשׁוּ בפרות וכו', וְכֵן פֶּסֶק הָטִי בְּפִשְׁטוֹת דְּעָקְשׁוּ הָיוּ שֹׁכֵר וּמִירְבֵּב בְּכָל פֶּת וְיָן שֶׁאֶחָד מִבְּרֵךְ לְכֵסֶם, ע"ש, אֲבָל הַבִּיח' כִּתֵּב דָּאף בִּינֵין טוֹב שֶׁיִּבְרַךְ כָּל אֶחָד לַעֲצֻמוֹ, וְאֵין לוֹחַז מִהֶמְנֶהֱגָה, מ"א, ע"ש: (ד) בְּשִׁמְעֵתָן. וְאִם אֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתָה עִמָּהֶם, אֶפְלוּ בְּדִיעְבַּד לֹא יֵצְאוּ בְּשִׁמְעֵתָן וְהָא ה"ל בְּרָכָתוֹ לְבִשְׁלָה, וְל"ד לְמִשׁ שִׁמְן רַט ס"ב, דִּהֲתֵם ה"ל שׁוֹגֵג, מ"א:

(ה) שֵׁם וּמַלְכוּת. וְהָא דְּבַתְפִּלַּת יוֹן לֹא תִּקְנוּ מַלְכוּת, תַּרְנֵן ב"י בְּשֵׁם הָרֹא"ש, דְּבַרְכָּה רֵאשׁוֹנָה בִּינֵין דְּאִית בֶּה 'הָאֵל הַגְּדוֹל' תְּשׁוּב כְּמוֹ מַלְכוּת, וְכָלְהוּ כ"ה וכו', ע"ש: [ד] בְּשִׁמְעֵתָן. עב"ט. וְעַן בְּפִרְח' סוֹף סִימָן תַּפְס וְכַת"ס סִימָן א

## משנה ברורה

הסעודה, אֶחָד מִבְּרֵךְ לְכֵסֶם<sup>(1)</sup>, דְּמַגּוֹ דְּמַהְיָ הַסֵּבָה לַפֶּת מַהְיָ נָמִי לְשֹׁאֲרֵי דְּבָרִים: (יב) בפרות. וְהָוָה הִדִּין בִּשְׂאֵרֵי דְּבָרִים. וְלַעֲנוֹן שֹׁכֵר וּמִירְבֵּב שְׁקוּרֵין מַעֲד, עַן בַּעֲלֵית־תִּמְדִּי וְט"ז וּמַגְן אֲבִרְהָם, וְהֵאֵידִנָּה נִוְהֵגִין שָׁגֵם בְּזֶה כָּל אֶחָד מִבְּרֵךְ לַעֲצֻמוֹ [פמ"ג]. וְלַעֲנוֹן יוֹן, מִשְׁמַע מִרְמָ"א וְכֵן מִבְּאֵר מִדְּרַכ־מִשָּׁה דָּגֵם לִידֵין מַהְיָ הַסֵּבָה אוֹ יִשִּׁיבָה, אֲבָל כְּמָה (יב) אֲחֵרוֹנִים הֶעָלוּ דָּאף בִּינֵין טוֹב שֶׁיִּבְרַךְ כָּל אֶחָד לַעֲצֻמוֹ, מִשּׁוֹם דִּהֵאֵידִנָּה אֵין הַעוֹלָם רִגְלִין לִקְבֹּעַ עֲצָמָן עַל הַיָּן. (יג) וּבִקְאָתָה לִידָנָה תְּלוֹי זֶה בְּמִנְהָג הַמִּקְוֹת, דְּבִמְקוֹם שֶׁמַּצִּיז הַרְבֵּה יוֹן וְרִגְלִין לִקְבֹּעַ עָלָיו, בְּיוֹדֵי מַהְיָ הַסֵּבָה אוֹ יִשִּׁיבָה לְהוֹצִיא אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ. וְכַמְדָּה שֶׁכַּעַת הַמִּנְהָג פָּשׁוּט בָּרֵב הַמִּקְוֹת שֶׁאֵין מוֹצִיאֵין אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ כְּמַעֲט בְּשׁוֹם דְּבִרְמִמָּא<sup>(11)</sup>, אָף שְׁהוּא (יג) נִגְדֵי הִדִּין, וְאֶפְשֵׁר מִשּׁוֹם שֶׁאֵין הַל כְּמִקְיָין לְהַתְפָּנוּ לַצֵּאת וְלִהְיוֹצִיא, וְכַעֲנִין זֶה מִבְּאֵר בְּתִיב־אֶדָם כָּל ה: (יג) שֶׁכֵּל אֶחָד מִבְּרֵךְ לַעֲצֻמוֹ. וְדוֹקָא לְבַתְחַלְתָּה, (יז) אֲבָל בְּדִיעְבַּד אֵין בּוֹר וְכֵן לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ וְהַשּׁוֹמֵעַ נִתְפָּנוּ לַצֵּאת, אָף בְּלֹא הַסֵּבָה וְיִשִּׁיבָה כָּל נָמִי יֵצֵא: ב' (יד) מוֹצִיא אַחֲרֵיהֶם. בְּכַרְפַּת הַנֶּהֱגִין, דְּדוֹקָא בְּכַרְפַּת הַמְצוֹת, שֶׁכֵּל יִשְׁרָאֵל עָרְבִין זֶה בְּזֶה, וְכִשְׁתְּכֻרוֹ אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי הַמְצוֹה כְּאֵלוֹ הוּא לֹא יֵצֵא, לָכֵן יִכּוֹל לְבָרֵךְ אֶפְלוּ מִי שֶׁאֵינוֹ חֵיב בְּכַרְכָּה זו<sup>(12)</sup>, מִה שֶׁאֵין כֵּן בְּכַרְפַּת הַנֶּהֱגִין, שֶׁאֵינוֹ חוֹב הַמִּשְׁל עָלָיו בִּשְׂאֵר מְצוֹת, דְּלֹא לְתַהֲנִי וְלֹא לְבִרְיָה, וְאֶפְלוּ אִם אֵינִם יוֹדְעִים בְּעֲצָמָן לְבָרֵךְ. וְזֶה הַסֵּעִיף שֶׁנֶּן בִּין לְבָרְכָה רֵאשׁוֹנָה (טו) וְבִין לְבָרְכָה אַחְרוֹנָה<sup>(13)</sup>. וְעַן לַעֲלֵל בְּסִימָן קֶסֶד סֵעִיף יט<sup>(14)</sup>: (טו) וְאִזּוּ יוֹצֵאִים בְּשִׁמְעֵתָן. וְאִם אֵינוֹ אוֹכֵל וְשׁוֹתָה עִמָּהֶם, (טז) אָף בְּדִיעְבַּד לֹא יֵצְאוּ, דִּהָא בְּרָכָתוֹ הָיוּ לְבִשְׁלָה בִּינֵין שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל בְּעֲצָמוֹ, וְאִיךְ יֵצְאוּ עַל־יָדוֹ<sup>(15)</sup>, וְאֶפְלוּ עַנּוּ אָמֵן עַל הַבְּרָכָה: אִם לֹא שְׁמָה שְׁלֹא אֲבָל וְשִׁתָּה הַמִּבְרֵךְ

## שער הציור

(יב) ב"ח וְהִנֵּה וְעוֹד אַחֲרוֹנִים: (יג) בן מוֹכֵחַ בְּפוֹסְקִים וּבְבֹאֵר הַגִּי' א: (יג) דָּמֵן הִדִּין יֵשׁ הַדִּיר מְצוֹה בְּזֶה, כְּדִלְעִיל בְּמִשְׁנֵה בְּרִיתָה סֵעִיף־קָטָן ג: (יד) עֲשֵׂת־וּזְקִינִים, וְהִנֵּה אָף בְּלֹא יִשִּׁיבָה כָּל, וְדוֹמָא דְּמֵאִי שֶׁפֶּסֶק הַמִּתְכַּר לַעֲלֵל בְּסִימָן קֶסֶד סֵעִיף יג כֹּלָא קִבְעוּ, וְכִי"מ נָמִי בְּזֶה, דְּקִבְעִיתוֹן אֵינוֹ נִתְּשֵׁב לְקִבְעִיתוֹ: (טו) הוּא לִפִּי הַמִּסְקָנָא שֶׁכַּתְּבִי בְּמִשְׁנֵה בְּרִיתָה סִימָן קֶסֶד סֵעִיף ד' דְּבֹרֵי הַמִּתְחִיל יִכּוֹל, עַן שֵׁם: (טז) מִגְן־אֲבִרְהָם וְש"א: (יז) מִגְן־אֲבִרְהָם מִהָא דִּסְמִין ט: (יח) כָּלְתִי בְּזֶה מִה שֶׁהִבֵּי הַפִּרְמִינְגִּים בְּמִשְׁבָּצוֹת וְהָא סִימָן קֶסֶד<sup>(16)</sup> וְהִתְחִיל הָאֵל וְכִי עֲקִיבָא אֵינָה חֲדוּשִׁיו: (יט) עַן בְּפִרְמִינְגִּים: (כ) לֹא פִּקֵּי אִם לֹא שְׁמָה אֵינָה תְּכָה שֶׁאֵינָה מַעֲרָה הַבְּרָכָה וְשִׁרְשָׁה, מִסְתַּבְּרָא דִּיצָא כְּמִבְרֵךְ בְּעֲצָמוֹ אִם מְדִלָּה. וְעַן מִזֶּה בְּסִימָן ט כְּבֹאֵר הִלְכָה דִּי"ה ע"ס ה"ש"י, וְעַן לַעֲלֵל בְּסִימָן קֶסֶד סֵעִיף א דְּסִמָּם הַמִּתְכַּר בְּדִיעָה רֵאשׁוֹנָה דָּגֵם הַתִּימָה אֵינוֹ מְכַסֵּב בְּדִיעְבַּד, וְעַן בְּחִדוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵינָה שֵׁם, וּמַעֲנִנְגוּ מִשְׁמַע דָּגֵם סוּפָה הוּא לְעִכְבָּא, וְצָדִיק עֵינֵין קָצֵת:

## הלכות ברכת הפרות סימן ריב

### המשך מעמוד קודם

[משנ"ב ס"ק ה]

ולענין גטילת ידים, עין לעיל בסימן קנח סעיף-קטן י במשנה ברוכה<sup>(14)</sup>.

(14) שנחלקו האחרונים אם צריך נטילת ידיים, והסיק במשנ"ב שם שבפחות מכוית בודאי יש לסמוך שלא להצריך נטילה, אבל בכזית או כביצה יטול ידיו ולא יברך על הנטילה מחמת ספק.

אמנם לגבי האוכל מעט פת יחד עם שמן שגומע מחמת שחושש בגרותו, סתם במשנ"ב לעיל (סי' רב ס"ק כט) שאינו צריך לטול ידיים [לשיטות שהפת נחשבת טפלה].

[משנ"ב שם]

וצריך לברך על הלעקא"ף או על המרקחת תחלה שהם חשובין, ואחר-כך מברך על היין-שן<sup>(15)</sup>.

(15) וכן הטובל פת כיסנין בקפה, וכוונתו בשביל שניהם, כתב לעיל (סי' קסח ס"ק סה) שיותר טוב שיברך מתחילה על הפת כיסנין לבד בלא שרייה [שהרי ברכת הכיסנין קודמת לברכת הקפה (שעה"צ שם ס"ק סג)]. ואחר כך יברך על מעט סוכר ברכת 'שהכל' להוציא את הקפה.

## הלכות ברכת הפרות סימן ריג ריד

### המשך מעמוד קנז

לקחתלה שאָתד וְכָרָךְ לְכַלֵּם<sup>(22)</sup> וכו', ובסימן ח סעיף ה ובמשנה ברוכה<sup>(23)</sup>.

(22) ובאופן שכמה אנשים מתעטפים בטלית חדשה, כתב לעיל (סי' ח ס"ק יד) שאמנם ברכת להתעטף יכול לברך אחד לכולם, אבל ברכת 'שהחיינו' יברך כל אחד בעצמו.

(23) שם (ס"ק יג) כתב שאף שיותר טוב שאחד יוציא את חברו לא נהגו כן עכשיו, ויתכן שהוא משום שאין כולם בקיאים להתכוון לצאת ולהוציא.

[משנ"ב ס"ק ח]

ועין לעיל בסימן ס במשנה ברוכה סעיף-קטן י<sup>(24)</sup>.

(24) שם הביא דעת המג"א שבמצוות דרבנן אין צריך כוונה, וכתב שבשו"ע מוכח שאינו מחלק בכך, ושכן משמע גם בביאור הגר"א.

ולענין דיעבד, אם שמע ברכה בסתמא ולא כיוון את הכוונה הנצרכת, כתב (שם, ולקמן סי' תפט ס"ק ז) בשם המג"א (סי' תפט ס"ק ח) שאף לפי השו"ע שפסק שמצוות צריכות כוונה לא יחזור ויברך, מפני שלענין ברכה שצריך להזכיר שם שמים יש לחוש לדעה הסוברת שמצוות אין צריכות כוונה. והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק כג), שהא"ר כתב לענין ברכת ספירת העומר שכיון שהוא ענין דרבנן יש לחוש לדעה הסוברת שבמצוה דרבנן יש לנו לפסוק להקל שאין צריך כוונה (דעת המג"א הנ"ל).

## סימן ריד

### בְּכֵל בְּרָכָה צָרִיךְ לִהְיוֹת שֵׁם וּמַלְכוּת

[משנ"ב ס"ק א]

בין ברכת הגִּהְיִין ובין ברכת הַמַּצּוֹת.

(1) לגבי מקו דם שאומר לאחר ההקזה 'ברוך רופא חולים', כתב לקמן (סי' רל ס"ק ז) שלא נהגו לאומרו בשם ומלכות, והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק ט), שאף לדעות שיש לאומרו בשם, מכל מקום אין צריך להזכיר בו מלכות, כיון שאינו בתורת ברכה, שהרי אינו פותח בברוך, אלא הוא נמשך אחר ה'יהי רצון' שאמר קודם ההקזה. וכן תפילת הדרך חותם בה 'ברוך אתה ה' שומע תפילה' ואינו מוזכר מלכות, שאינה בתורת ברכה אלא רק בקשה ותפילה בעלמא.

[משנ"ב שם]

עוד יותר יש חיוב לקחתלה לענות אָמֵן בְּכֵרְכָה שִׁמְתָּכֶן לְצֵאתָ<sup>(21)</sup>.

(21) וכן המברך יכוון לצאת באמן שעונה השומע, וכמו שכתב הרמ"א לעיל (סי' קסז ס"ב). ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (ס"ק כ), שעניית האמן אף היא בכלל הברכה, ועל ידי עניית האמן הברכה חשובה יותר [ובביה"ל שם (ד"ה והמברך יכון) נשאר בדיון זה בצריך עיון].

[משנ"ב שם]

קְתָבוּ הַפּוֹסְקִים: אִם כָּמָּה אָנְשִׁים עוֹשִׂים מְצָה אַחַת, מְצָה